

Цюпак, І.М. Конструювання як складова дитячого дизайну [Текст] / І.М. Цюпак // Базова програма «Я у світі»: методичні рекомендації для вихователів ДНЗ / упоряд. О.Б. Полевікова. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 335 [2]с. – (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»). – 252-258.

Цюпак Ірини

Конструювання як складова дитячого дизайну.

У формуванні гармонійно розвиненої особистості важливе місце посідає естетичне виховання.

Естетичне виховання – процес формування в людини здатності сприймання і розуміння прекрасного в дійсності (у природі, праці) і в мистецтві, розвиток естетичних поглядів, смаків і почуттів, потреби і здатності брати участь у створенні прекрасного. Підґрунтям на якому здійснюється естетичне виховання, є певний рівень художньо-естетичної культури особистості, а також розвиток умінь і навичок активної перетворювальної діяльності у мистецтві, побуті, праці [2, с. 99].

Дизайнерська діяльність - це проектування, творчий процес, що включає ряд послідовних етапів: здійснення проектних ідей і ідеальне перетворення об'єкта.

Проектування може призвести до знаходження не одного, а декількох варіантів досягнення мети, тобто відбувається розвиток мислення.

Великі можливості для розвитку продуктивного мислення дають заняття з ручної праці з використанням художнього конструювання, тобто елементів дизайну, де художня форма будується з опорою на основні й цілком доступні старшим дошкільникам принципи міри, ритму, симетрії, композиційної й конструктивної рівноваги й т. ін.

Таким чином, виходячи з вікових особливостей функціонування творчого процесу в дітей старшого дошкільного віку, необхідно звернути увагу на наступне: функціонування психічних процесів є передумовою й основою для формування продуктивного мислення.

Розвиток продуктивного мислення в дітей старшого дошкільного віку полягає в розвитку наступних якостей:

- чіпкості й цілісності сприйняття;
- оригінальності притаманній віку;
- різних видів пам'яті, включаючи збагачення емпіричного досвіду дитини;
- логічних операцій: аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації;

-уяви на основі асоціювання образного порівняння, оволодіння різними способами формування образів уяви;

-інтуїції;

-інтелектуальних, естетичних, моральних якостей особистості, включаючи здатність до доведення справи до кінця й до оцінних дій.

Розвиток перерахованих якостей здійснюється в навчально-виховному процесі за допомогою використання елементів творчого пошуку вирішення проблемних ситуацій, художнього конструювання та проектування при організації естетико-педагогічних умов, що забезпечують функціонування даних якостей на всіх етапах творчої діяльності: сприймаючому, появі задуму, інтуїтивній, діяльній і ґрунтується на чуттєво-емоційній сфері, що є актуальною для дошкільників, що об'єднає у творчому процесі всі органи чуттів і емоційної чуйності, шляхом образно-логічного викладання.

У цілому, основні особливості дизайнерського мислення можна представити в наступному виді:

-системне володіння логічними операціями;

-наявність новизни, оригінальності, стильового чуття, здатності до проектування;

-розуміння доцільності, раціональності речей; знання способів створення естетично грамотної речі й гармонійного середовища.

У зв'язку з тим, що мова йде про розвиток творчого мислення, що є категорією естетичного, найбільш сильний вплив на формування й розвиток творчого пориву будуть надавати естетичні фактори навколишнього середовища.

Отже, для продуктивного розвитку творчого мислення дошкільників у навчально-виховному процесі необхідна взаємодія естетичних, психологічних (індивідуально- психологічні особливості кожної дитини) і педагогічних (взаємодія педагога з дітьми) умов, об'єднання яких дозволило сформулювати естетико-педагогічні умови розвитку творчого мислення в дітей старшого дошкільного віку.

Необхідно на практиці в дітей розвивати конструкторське мислення через організацію продуктивної творчої діяльності дошкільників на базі формування в них елементів графічної грамоти й технічних уявлень, через включення дошкільників у процес вирішення елементарних конструкторських завдань.

На заняттях ручної праці необхідно показати, що художній початок присутній при створенні всіх навколишніх нас предметів, і кожна людина повинна уміти створювати гарні речі.

Із цією метою можна використати елементи художнього конструювання, які наявні у предметі:

- єдність кольорів і форми;
- сполучення матеріалу й форми;
- відповідність форми призначенню;
- пропорційність різних форм у композиції.

Цей комплекс знань можна назвати художньо-конструкторським або дизайнерським.

Дизайнерська діяльність – це художнє конструювання, яке допомагає створювати промислові вироби, які не тільки зручні під час використання, а й мають високий естетичний рівень [1].

Дитячий дизайн – це художньо-декоративна діяльність самої дитини: малювання, ліплення, конструювання, ручна праця, моделювання [1].

Вихователь дитячого садка розвиває у дітей вміння фантазувати, творчо мислити, конструювати, розвиває навички ручної праці з різноманітним матеріалом.

Вплив предметного середовища на дітей відбувається в процесі діяльності. Діти емоційно сприймають зміни планування й обстановки приміщення, досить вірно орієнтуються в цих змінах, їм подобається художньо - образне оформлення предметного середовища, дошкільників приваблює оригінальна конструкція, незвичайна колірна обробка, рухливість предметів.

Необхідно розвивати наступні властивості особистості дітей, починаючи з дитячого садка:

1. Творча уява.
2. Оригінальність.
3. Зорове сприйняття й зорова пам'ять.
4. Цілеспрямованість дій, вміння змінювати їх залежно від зміни мети.
5. Уміння співвідносити, синтезувати абстрактні й конкретні знання.

Формуванню зазначених властивостей особистості можуть сприяти художньо - конструкторські знання й вміння, якими опановують діти під

впливом навколишнього предметного середовища й у результаті спеціального навчання.

Перед дітьми виникають технічні завдання, що вимагають розумової напруги. Як основа їх вирішення, розвиток конструкторських здібностей дошкільників. Вихователь обумовлює конструктивно - технічні знання, уміння, які необхідно формувати в дітей:

- Знання й уміння у поводженні з інструментами й обробці матеріалу.
- Знання властивостей матеріалу й елементарної технології.
- Уміння аналізувати трудові завдання, планувати й застосовувати знання на практиці.

Сприймаючи навколишні предмети, співвідношення різних форм, сполучення кольорів, а також отримуючи відповідні знання на заняттях у дитячому садку діти засвоюють певну систему знань про різні комбінації, засоби виразності в художнім конструюванні.

Ці знання сприяють формуванню в дитини просторових уявлень, кольоросприйняття, конструкторських знань і знань про композицію. Таким чином, художньо-конструкторські знання необхідно формувати з раннього віку, тому що вони допомагають сприйняттю краси навколишнього світу й розвитку просторових уявлень.

Розглянемо найпоширеніші форми організації роботи дітей по створенню нових для них конструкцій виробів.

1. Конструювання під диктування вихователя.

Вихователь по черзі показує конструкції деталей, демонструє прийоми їхнього виготовлення й з'єднання, порядок обробки виробу, використання по призначенню. Діти займаються репродуктивною діяльністю, відтворюють, копіюють дії вихователя.

2. Конструювання за аналогією.

Після того, як діти під керівництвом вихователя виготовлять виріб, їм пропонується самостійно провести конструювання аналогічного до конструкції або складнішого, але подібного по конструкції виробу.

3. Конструювання за зразком.

Учні аналізують конструкцію зразка, з'ясовують із яких деталей він складається, з'ясовують порядок і прийоми виконання окремих операцій, складання й обробки виробу. У даній формі навчання конструюванню забезпечується в основному пряма передача дітям готових знань. Це необхідний етап, у ході якого діти дізнаються про властивості матеріалу, оволодівають технікою конструювання. Таким чином, конструювання за

зразком, в основі якого лежить наслідувальна діяльність, є важливим підготовчим етапом, що забезпечує підхід до самостійної пошукової діяльності.

4.Конструювання за власним задумом.

Це вид конструювання на основі самостійного розгляду завдання на конструювання виробу, для виготовлення якого потрібно застосувати відомі дитиною матеріали, інструменти й засвоєні раніше прийоми праці.

5.Конструювання за умовами (для старших дошкільників).

Не даючи зразка й способів виготовлення, дітям задають лише умови, яким композиція задуму повинна відповідати і які, як правило, підкреслюють її практичне призначення.

6.Конструювання в колективі з 2-4 чоловік з розподілом обов'язків по створенню конструкції і її втіленню в матеріалі, випробуванню в дії.

Головною умовою у художньо-конструктивній діяльності є те, що кількість деталей, інструменти та важкість завдання повинні відповідати віковій дитині та індивідуально орієнтуватися на кожну окрему дитину.

Дуже важливо, щоб дитина виявила художній смак: відчуття кольору, ритму, форми й композиції, надав своєму виробу виразність.

Зміст конструювання повинен бути представлений у вигляді системи знань у різних проявах цієї загальної конструктивної залежності й конструктивно-технічних умінь, що поступово ускладнюються.

Такий зміст вимагає відбору адекватних методів і прийомів навчання конструюванню. Зокрема встановлена висока ефективність використання в навчанні конструюванню таких завдань, які жадає від дітей знаходження нових для них способів дії, тобто завдань проблемного характеру.

Постановка перед дітьми таких завдань сприяє розгортанню пошукової діяльності, що складається із практичних спроб використання різних способів рішення, аналізу умов завдання з метою знаходження найбільш адекватних способів вирішення й практичного їхнього випробування.

В умовах систематичного рішення конструктивних завдань проблемного характеру в дітей формується правильне відношення до своїх помилок, формуються узагальнені способи аналізу, значно підвищується розумова активність.

Одним з аспектів конструктивної діяльності є результат, що виражається в закінченому предметі. Дитині потрібно довести, що все, що робить людина, має свою форму, композицію, кольори, лінію й тому зроблене їм самим може бути красивим або некрасивим, прекрасним або

потворним. Оформляючи результат праці, дитина повинен думати не тільки про те, чи зручна дана річ, але й про те, як вона виглядає. Тому одне з найважливіших завдань навчання конструюванню полягає в тому, щоб розвинути в дитини не тільки навичкам сумлінної роботи, але й відчуття форми, поєднання кольорів, композиції, симетрії.

Дитячі вироби обов'язково оцінюються з погляду вирішення художньо-конструкторських завдань, повинні бути відзначені їхня виразність, оригінальність.

Дуже важливо дотримувати наступних вимог до оцінки:

- оцінюється тільки результат, що досягається зусиллями самої дитини;
- у міру розвитку дитини оцінка стає усе більше диференційованою;
- не можна зіставляти результати діяльності з успіхами інших дітей, потрібно оцінювати досягнення самої дитини;
- оцінку необхідно побудувати так, щоб діти були максимально активні в ній.

Коли в дітей накопичується досвід створення виробів різноманітними способами, треба надати їм можливість аналізувати зразки з позицій способу їхнього виготовлення. Так, вихователь пропонує об'ємні фігурки тварин з паперу на основі куба, бруска, конуса, розділеного навпіл прямокутника. Дитина вибирає той або інший спосіб роботи. Уміння знаходити загальний спосіб створення основи конструкції розвиває самостійність дитини у виборі кольорів, величини, можливих деталей, прикрас для конкретного, задуманого нею виробу. А в результаті робота кожної дитини індивідуальна.

У художній праці якість результату небайдужа дитині, її не влаштовує погано зроблена річ.

Постановка й рішення дизайнерських проблемних ситуацій на основі спеціальних знань, розкриття в процесі навчання духовно-змістовного початку речей через їхні дизайнерські якості, прилучення дітей до активних самостійних спостережень природи, оточуючого предметного середовища сприяли активізації творчого потенціалу особистості, появи оригінальних способів рішення завдань.

Література:

1. Дизайн и дети: Методические рекомендации// Авт.-сост. Л.А. Ляпина. – М.: ТЦ Сфера, 2006. – 96 с.
2. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб./ Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. – 380 с.